

Styrkraft i funktionshinderpolitiken SOU 2019:23

(S2019/02213/FST)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

MUCF ser positivt på att utredningen tydligt utgår från ett människorättsperspektiv i betänkandet. MUCF ställer sig däremot frågande till avsaknaden av ett ungdomsperspektiv¹ i de förslag och bedömningar som presenteras. Ungdomsperspektivet saknas genomgående i de presenterade förslagen. Den nationella ungdomspolitikerna är tydlig med att ett ungdomsperspektiv ska inkluderas i alla beslut som rör unga, vilket därför även bör gälla beslut och insatser som rör funktionshinderpolitiken.

Ungdomsperspektivet ska ha sin utgångspunkt i att unga har tillgång till sina rättigheter.² I rapporten *Fokus 17:2: Unga med funktionsnedsättning* (2017) redogjorde myndigheten att det många gånger saknas ett ungdomsperspektiv i kommunernas insatser som erbjuds unga med funktionsnedsättning. När ett ungdomsperspektiv finns saknas det ibland ett funktionshinderperspektiv. Mot den bakgrunden vill MUCF särskilt lyfta behovet av ett tydligt ungdomsperspektiv i de nationella funktionshinderspolitiska målen och styrningen av politikområdet, för att alla unga ska ges tillgång till sina rättigheter.

Kap 6: En god grund för styrning och uppföljning

6.1 En modern styrning genom samverkan

MUCF delar utredningens bedömning om att kunskapen om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning behöver öka bland myndigheter, såväl som kommuner och regioner. I rapporten *Fokus 17:2: Unga med funktionsnedsättning*

---

¹ Ett ungdomsperspektiv innebär att unga bör betraktas som en mångfald individer, stödjas att bli självständiga och ha möjlighet att vara delaktiga i samhällets beslut. Ungdomsperspektivet ska utgå från ungas egen röst genom delaktighet och inflytande samt befintlig kunskap om unga. Alla statliga beslut och insatser ska ha ett ungdomsperspektiv.

² Prop. 2013/14:191: *Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande.*

(2017) konstaterade MUCF att FN-konventionen ofta upplevs som främmande i det dagliga arbetet ute i kommunerna.

MUCF har inga synpunkter om huruvida arbetet ska regleras i enskilda myndigheters instruktioner, men anser att det är positivt med tydliga skrivningar om att integrera ett människorättsperspektiv i verksamheten. Myndigheten ställer sig positiv till att tydligare inkludera ett funktionshinderperspektiv i sitt arbete och att aktivt bidra till att funktionshinderspolitiken genomförs. Det gäller såväl arbetet med ungdomspolitiken som arbetet med politiken för det civila samhället.

En synpunkt som MUCF lyfte fram redan i remissyttrandet till förslag om den nya nationella funktionshinderspolitiken är behovet av att tillföra extra resurser för att starta upp arbetet. Om myndigheterna ska kunna utveckla den kunskap och kompetens som krävs för att kunna genomföra funktionshinderspolitiken är det nödvändigt med extra resurser inledningsvis.

Andra delar som MUCF bedömer som viktiga för att arbetet ska prioriteras är att det skrivs in i instruktioner och regleringsbrev. Vikten av en tydlig styrning lyfts också fram i nationella utvärderingar för både JiM- och det hbtq-strategiska uppdraget, vilket myndigheten bedömer liknar arbetet med det funktionshinderspolitiska området. En tydlig styrning ställer dessutom högre krav på återrapportering och möjliggör ett långsiktigt arbete.

6.2.2 Ökat inflytande och delaktighet för dem det berör

MUCF ser positivt på utredningens bedömning om ökat inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I MUCF:s nationella ungdomsenkät och i intervjuer med kommuner och unga själva framkommer att gruppen unga med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvillkor än andra unga.³ MUCF:s rapport *Ung idag* (2016) visar att unga med funktionsnedsättning inte upplever sig ha möjlighet att påverka sin livssituation i samma utsträckning som andra unga. Liknande resultat såg vi i rapporten *Fokus 12 - om unga med funktionsnedsättning* (2012). Mot den bakgrunden vill MUCF betona att det behöver tydliggöras att unga ska inkluderas i dessa processer.

MUCF ställer sig tveksam till att förslaget specifikt anger samråd som arbetsform, då andra former av samverkan ibland kan vara mer relevanta. I vissa fall kan det även vara viktigt att samverka med andra organisationer inom det civila samhället, varför myndigheten bedömer att skrivningen ”organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning” kan vara för snäv. Civilsamhällets organisationer behöver dessutom få förutsättningar för denna typ av aktivt deltagande som föreslås.

MUCF vill lyfta fram Europarådets skrift *Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen* (2009) som ett viktigt verktyg för att underlätta för idéburna organisationers möjlighet till delaktighet och inflytande. Det handlar både om att organisationer ska komma in i rätt steg av beslutsprocessen och genom olika former

---

³ MUCF (2017) *Fokus 17:2: Unga med funktionsnedsättning*

och nivåer av deltagande. MUCF ser positivt på att skriften omnämns i betänkandet, men efterfrågar ett tydligare sätt att använda den europeiska koden i förslagen.

6.2.3 Utvecklingskraft lokalt och regionalt

MUCF anser att det är positivt att utredningen uppmärksammar att regioner och kommuner behöver få förutsättningar att arbeta med den nationella funktionshinderspolitiken. I sammanhanget vill myndigheten lyfta det verktyg som MUCF utvecklat för lokal och regional uppföljning av ungdomspolitiken, Lupp, som ett gott exempel. Lupp fungerar ofta som ett bra stöd för kommunerna i deras arbete med att utveckla den lokala ungdomspolitiken. Myndigheten bedömer att Lupp kan fungera väl också för att exempelvis främja ökad kunskap om villkoren för unga med funktionsnedsättning i enskilda kommuner.

7 Styrning och uppföljning i praktiken

7.4 Arbetssätt och myndigheter med särskilt ansvar

Myndigheten har inga synpunkter på de prioriterade områden som föreslås, men delar utredningens uppfattning om att det finns ett behov av ett samordnande ansvar inom respektive prioriterat område och ser positivt på förslaget om att ge vissa myndigheter ett utpekad ansvar.

Myndigheten är däremot kritisk till att MUCF inte finns med i förslagen av dessa myndigheter med särskilt ansvar. MUCF har en gedigen erfarenhet och kunskap kring att arbeta med ett sektorsövergripande politikområde genom myndighetens arbete med ungdomspolitiken. MUCF är en myndighet vars politikområden berör många samhällsområden och myndigheten skulle kunna bidra med kunskap om unga med funktionsnedsättnings levnadsvillkor inom ett flertal av de samhällsområden som pekas ut som prioriterade i betänkande, som arbete och försörjning, utbildning, hälsa, demokratisk delaktighet och fritid. MUCF har under många år tagit fram kunskap om och arbetat för att utveckla ungas fritid. MUCF har dessutom ett särskilt uppdrag och kunskap om att arbeta med unga som varken arbetar eller studera, uvas, där även gruppen unga med funktionsnedsättning finns.

Avslutningsvis vill MUCF betona att det är viktigt att även uppmärksamma andra civilsamhällesorganisationer, utöver idrottsrörelsen, som är verksamma på den fria tiden, vilket myndigheten saknar i detta avsnitt.

7.5 Tydligt och sammanhållet system för uppföljning och analys

MUCF ställer sig positiv till förslaget om att inrätta ett nytt statistikområde inom den officiella statistiken för att kunna följa levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten ser att kunskapen om villkoren för unga med funktionsnedsättning brister på flera områden och behöver öka. Det finns även tydliga skillnader utifrån kön, vilket visar på behovet av ett tydligare jämställdhetsperspektiv i

kunskapsinhämtningen.⁴ Myndigheten delar utredningens uppfattning om behovet av intersektionella perspektiv och ytterligare variabler i inhämtandet av statistik för att kunna få en heltäckande bild av levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. MUCF bidrar gärna med ett ungdomsperspektiv i detta arbete.

8 En nationell samordnare främjar funktionshinderpolitiken

MUCF vill betona vikten av att ha ett ungdomsperspektiv i den rådgivande expertgruppen som föreslås, samt att även inkludera unga och civilsamhällets organisationer i dialogen. I övrigt har myndigheten inga synpunkter på förslaget om inrättandet av en nationell samordnare.

Avslutningsvis vill MUCF lyfta att det kan finnas ett behov av att se över namnet på politikområdet. Det uppstår en viss begreppsförvirring när ”funktionsnedsättning” är det vedertagna begreppet som används i FN-konventionen, samtidigt som politikområdet heter funktionshinderspolitiken.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utvecklingsledare Zarah Melander har varit föredragande. Utvecklingsledare Marwa Chebil har deltagit i beredningen. Senioranalytiker Tiina Ekman har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Zarah Melander
utvecklingsledare

---

⁴ MUCF (2017) *Fokus 17:2: Unga med funktionsnedsättning*